

Charakterystyka wybranych programów rekomendowanych

Profilaktyka uniwersalna

„Przyjaciele Zippiego”

Fundacja Partnership for Children

Krajowy koordynator programu:

Elżbieta Nerwińska

Centrum Pozytywnej Edukacji

Program „Przyjaciele Zippiego”

- **Cel:** wyposażenie małych dzieci w podstawowe kompetencje społeczno – emocjonalne, które pomagają radzić sobie w sytuacjach trudnych, zaś w przyszłości pozwolą im dobrze funkcjonować w relacjach z innymi oraz unikać zachowań ryzykownych
- **Odbiorcy:** dzieci w wieku 5 – 9 lat
- **Realizatorzy:** zajęcia są prowadzone przez nauczyciela – wychowawcę na podstawie bardzo szczegółowo opracowanych scenariuszy
- **Materiały:** zestaw dla nauczyciela (scenariusze zajęć, arkusze ćwiczeń, zeszyt metodyczny); zestaw dla dzieci; poradnik dla rodziców i zestaw ćwiczeń do wykonania w domu; komplet 3 plakatów; materiały dodatkowe w wersji elektronicznej.

Program „Przyjaciele Zippiego ”

Części tematyczne programu:

- uczucia
- komunikacja
- przyjaźń
- rozwiązywanie konfliktów
- przeżywanie zmiany i straty
- radzenie sobie z trudnościami

Kanwą każdej części są czytane przez nauczyciela i wzbogacone ilustracjami opowiadania o grupie przyjaciół przeżywającej przygody, które mogą przytrafić się także zwykłym dzieciom

Ewaluacja programu „Przyjaciele Zippiego”

Ewaluacja przeprowadzona w Czechach Danii, Holandii, Irlandii, Litwie, Norwegii potwierdziła, że program przyczynia się do:

- wzrostu kompetencji zaradczych, społecznych i komunikacyjnych dzieci
- poprawy osiągnięć szkolnych uczniów
- poprawy klimatu w klasach
- ograniczenia przemocy
(<http://www.partnershipforchildren.org.uk/>)

Program jest bardzo pozytywnie odbierany przez nauczycieli w Polsce

Profilaktyka uniwersalna

„Spójrz inaczej”

**Andrzej Kołodziejczyk
Ewa Czemiesowska-Koruba
Tomasz Kołodziejczyk**

Stowarzyszenie Psychoprofilaktyki „Spójrz Inaczej”

Program „Spójrz inaczej”

- **Cel:** zapobieganie uzależnieniom i innym destrukcyjnym zachowaniom oraz nieprawidłowej adaptacji społecznej dzieci w wieku wczesnoszkolnym poprzez wspieranie prawidłowego rozwoju i rozwijanie umiejętności psychospołecznych kluczowych dla tego okresu rozwojowego
- **Odbiorcy:** program opracowany w trzech wersjach dostosowanych do poziomu rozwojowego adresatów
 - I-III klasy szkoły podstawowej
 - IV-VI klasy szkoły podstawowej
 - I-III klasy gimnazjum
 - Zajęcia z dziećmi są poprzedzone spotkaniem z rodzicami
- **Realizatorzy:** nauczyciele-wychowawcy
- **Materiały:** podręcznik dla nauczyciela, który zawiera szczegółowe opisy scenariuszy zajęć oraz informacje i wskazówki metodyczne dla prowadzącego zajęcia.

Program „Spójrz inaczej”

Bloki tematyczne programu:

- ✓ postrzeganie siebie i swoich uczuć (rozpoznawanie i wyrażanie uczuć, rozumienie i akceptowanie uczuć własnych i cudzych)
- ✓ budowanie poczucia własnej wartości
- ✓ uczestnictwo w grupie (doświadczenia przeżywane w kontaktach z ludźmi)
- ✓ rozwiązywanie problemów (określanie różnicy zdań, akceptowanie różnic, poszukiwanie rozwiązań)
- ✓ dbanie o własne zdrowie (codzienne nawyki korzystne lub niekorzystne dla zdrowia, odpowiedzialność za własne zdrowie) oraz profilaktyka uzależnień

Ewaluacja programu „Spójrz inaczej”

- **Wyniki wskazują, że realizacja programu przyczynia się do:**
- zmniejszenia odsetka dzieci nieakceptowanych: odrzucanych lub izolowanych przez rówieśników oraz poprawy stosunku emocjonalnego uczestników do swoich kolegów i koleżanek w klasie (Deptuła, 2001)
- lepszego przystosowania dzieci do wymagań szkolnych, większej otwartości uczniów i gotowości do współpracy z kolegami/koleżankami oraz zmniejszenia się częstości zachowań problemowych w klasie (bójki, skarżenie, itp.) (Ostaszewski, 2003)
- wzrostu wiedzy na temat zachowań służących zdrowiu (Ostaszewski, 2003)
- poprawy pozycji społecznej uczniów w klasie, co stwarza im lepsze możliwości rozwoju i trenowania własnych kompetencji (Misiuk, 2015)

Profilaktyka uniwersalna

**Program Domowych Detektywów
„Jaś i Małgosia na tropie”**

oraz

Fantastyczne Możliwości

**Krzysztof Bobrowski
Anna Borucka
Katarzyna Okulicz-Kozaryn
Krzysztof Ostaszewski
Agnieszka Pisarska
Janina Starzyńska**

Pracownia Profilaktyki Młodzieżowej „Pro-M”,
Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie

Programy PDD i FM

- **Cele:**
 1. Opóźnienie momentu inicjacji w sięganiu po alkohol
 2. Zmniejszenie spożycia alkoholu wśród nastolatków, którzy już próbowali pić
 3. Ograniczenie skali problemów związanych z piciem alkoholu przez młodzież
- **Odbiorcy:** uczniowie w wieku 10 – 12 lat oraz rodzice
- **Realizatorzy:** nauczyciel, pedagodzy szkolni oraz liderzy młodzieżowi
- **Materiały:** podręcznik dla nauczyciela, który zawiera szczegółowe opisy scenariuszy zajęć oraz wskazówki metodyczne dla prowadzącego zajęcia, podręcznik dla lidera oraz zestaw materiałów do pracy dla par rodzic – dziecko

Program Domowych Detektywów “Jaś i Małgosia na tropie”

Program jest oparty na dowcipnych, komiksowych historyjkach o przygodach młodych detektywów, Jasia i Małgosi, którzy starają się chronić nastolatki przed sięganiem po alkohol

Programy PDD i FM

Kluczowe elementy PDD

- spotkanie informacyjne z rodzicami

KLASA

- wybór i przeszkolenie liderów młodzieżowych
- 5 zajęć prowadzonych przez nauczyciela i liderów, które inicjują pracę
- Domowych Drużyn

DOM

- uczniowie wraz z rodzicami tworzą Domowe Drużyny, które czytają 4 zeszyty komiksowe i rozwiązują zawarte w nich zadania

Szkoła

- Wieczór Jasia i Małgosi

Fantastyczne Możliwości

- Program oparty na nagraniach z opowiadaniem czwórki „zwykłych” uczniów
- Basia, Dominika, Michał i Jacek dzielą się ze słuchaczami swoimi przeżyciami i codziennymi doświadczeniami

Programy PDD i FM

Kluczowe elementy FM

- Wieczór Fantastycznych Pomysłów

KLASA

- wybór i przeszkolenie liderów młodzieżowych
- 6 zajęć prowadzonych przez nauczyciela i liderów

DOM

- rodzice otrzymują 4 zeszyty zawierające część informacyjną oraz
- zadania do wspólnej pracy z dziećmi

SZKOŁA

- Wieczór Dobrej Zabawy

Ewaluacja Programu PDD i FM

Wyniki badań nad skutecznością wykazały korzystny wpływ na ograniczenie:

- pierwszych prób upijania się przez odbiorców programu
- picia alkoholu w towarzystwie rówieśników

Realizacja programu przyczynia się ponadto do:

- wzrostu wiedzy uczniów na temat konsekwencji picia
- ograniczenie pro-alkoholowych postaw
- wzmocnienie przekonania uczniów o możliwości odmowy w sytuacjach presji rówieśniczej (Ostaszewski i wsp. 2000; Bobrowski i wsp.2014)

Profilaktyka uniwersalna

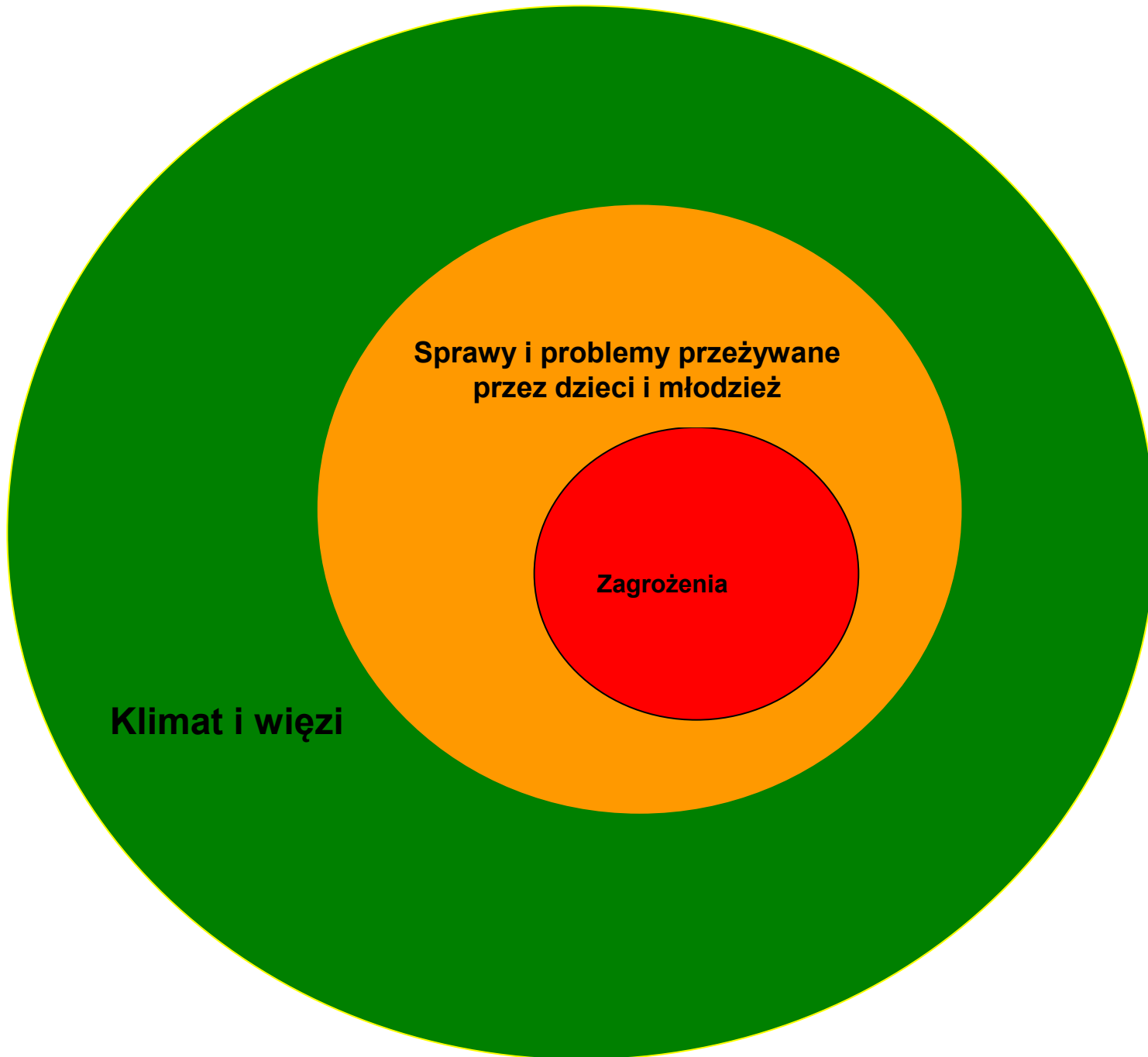
Program „Trzy Koła”

**Barbara Wolniewicz-Grzelak,
Edyta Boguszewska-Ogłoblin i Alicja Nowakowska**

Fundacja Wychowawców i Młodzieży *Prom*

Program „Trzy Koła”

- **Cele:**
 - ✓ rozwijanie pozytywnych więzi między wychowawcami a uczniami i pomiędzy uczniami
 - ✓ rozwijanie u uczniów postaw prospołecznych i prozdrowotnych
 - ✓ zapobieganie nadużywaniu środków uzależniających, zapobieganie aktom agresji i przemocy oraz nieszczęśliwym wypadkom
 - ✓ rozwijanie współpracy z rodzicami uczniów
 - ✓ rozwijanie umiejętności posługiwania się metodami interaktywnymi w pracy z klasą
 - ✓ rozwijanie umiejętności tworzenia planów pracy wychowawczo-profilaktycznej
- **Odbiorcy:** uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów
- **Realizatorzy:** wychowawcy klas i opiekunowie innych grup w wieku szkolnym
- **Materiały:** cztery zeszyty zawierające praktyczne wskazówki, scenariusze zajęć wychowawczych i profilaktycznych, gry edukacyjne i inne małe formy pomocne w prowadzeniu pracy z dziećmi i młodzieżą, a także w prowadzeniu spotkań z rodzicami
- *Autorami wielu propozycji metodycznych zawartych w Zeszytach są nauczyciele, którzy po ukończeniu szkolenia „Trzy Koła” wnosili swój własny wkład w projekt*

Program „Trzy Koła”

- Klimat i więzi (Koło Zielone): rozwijanie współpracy, wzajemnej pomocy i pozytywnych relacji między uczniami w klasie; doskonalenie umiejętności komunikowania się; praca nad wartościami; praca nad więziami międzypokoleniowymi; rozwijanie kreatywności dzieci
- Sprawy i problemy (Koło Pomarańczowe): docieranie do problemów przeżywanych przez dzieci i młodzież oraz rozwijanie różnych umiejętności życiowych, np. nawiązywania kontaktów, rozpoznawania uczuć, rozwiązywania konfliktów, doceniania i działania na rzecz innych; wzmacnianie poczucia własnej wartości młodzieży
- Zdrowie i zagrożenia (Koło Czerwone): przekaz wiedzy o działaniu środków uzależniających (papierosy, alkohol, narkotyki, w tym dopalacze, Internet), doskonalenie umiejętności skutecznego odmawiania, radzenia sobie z agresją i przemocą, a także zdrowego stylu życia, dbania o bezpieczeństwo własne i innych osób oraz ciekawego spędzania wolnego czasu
- Współpraca z rodzicami: aktywizowanie ich w czasie zebrań rodzicielskich; włączanie w życie szkoły; rozmowy o problemach wychowawczych.

Ewaluacja programu „Trzy Koła”

Badania nad skutecznością wykazały pozytywny efekt programu w zakresie:

- wzrostu akceptacji przez uczestników pracy zespołowej
- występowania zachowań prospołecznych
- ograniczenia zachowań niesprzyjających zdrowiu - istotnie zmniejszyła się częstość zachowań „niezdrowych” (np. jedzenie chipsów i dużych ilości słodczy, picie coli, spędzanie czasu przed telewizorem, granie w agresywne gry komputerowe)
- ograniczenia picia alkoholu wśród uczniów (na poziomie bliskim istotności statystycznej) (Wolniewicz-Grzelak i Grzelak, 2001)